הִלְכוֹת חֹל הַמּוֹעֵד סִימָן תקלח תקלט

ל משנה שם י״ב (ע״ב). מ בַּעֲיָא שָׁם וְנִפְשְׁטָא.

יַהַפְכֶנָּה מִמַּטָּה לְמַעְלָה תִּתְקַלְקֵל, מֻתָּר לְהָפְכָהּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד: ו [*] לְהַמְכַּוֵּן מְלַאכְתּוֹ וְהִנִּיחָהּ לַמּוֹעֵד וַעֲשָׂאָהּ בַּמּוֹעֵד, (טו) בֵּית דִּין מְאַבְּדִין אוֹתָהּ (טז) מִמֶּנּוּ (יז) וּמַפְקִירִים אוֹתָהּ לַכֹּל. הַגָּהּ: וְאִם הוּא עוֹשֶׂה מְלֶאכֶת אֲחֵרִים (יח) שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקָנְסוֹ, כְּגוֹן חַיָּט אוֹ סוֹפֵר שֶׁעוֹשֶׂה מְלֶאכֶת אֲחֵרִים, הָיוּ מְשַׁמְּתִין לֵיהּ (יט) וּמַלְקִין אוֹתוֹ (בית יוסף (ד״ה וכתוב) ורבינו ירוחם (נתיב ד ח״ה)). מוְאִם מֵת, (כ) לֹא יִקְנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, וּמֻתָּר לוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ (כא) * אִם הוּא דָּבָר (א) הָאָבֵד:

תקלט דִּינֵי הַסְּחוֹרָה בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וּבוֹ י״ד סְעִיפִים:

א מִימְרָא דְּרָבָא י׳ (ע״ב). ב הָרֹא״ש שָׁם (פרק ב סי׳ כג).

א [*] אכָּל (א) סְחוֹרָה (א) אֲסוּרָה אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, * בבֵּין לִקְנוֹת בֵּין לִמְכֹּר. וַאֲפִלּוּ אִם הִלְוָה מָעוֹת (ב) עַל מְנָת שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אַחַר כָּךְ יַיִן אוֹ סְחוֹרָה אַחֶרֶת * בְּפִרְעוֹן חוֹבוֹ כְּדֵי לְהִשְׂתַּכֵּר, אֵינוֹ יָכוֹל * לֵילֵךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [בשו״ע] הַמְכַוֵּן מְלַאכְתּוֹ. וְכָתַב בְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק״א) דְּהַיְנוּ דַּוְקָא בְּדָבָר שֶׁאִם הָיָה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹתָהּ קֹדֶם הַמּוֹעֵד כו׳, אֲבָל כְּשֶׁהַמְּלָאכָה שֶׁעוֹשֶׂה אֵינָהּ מְלָאכָה שֶׁהָיְתָה לְפָנָיו מִקֹּדֶם הַמּוֹעֵד לַעֲשׂוֹת אֶלָּא שֶׁעַתָּה נִתְחַדֵּשׁ הַדָּבָר שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ, אַף שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתָהּ לְפִי שֶׁיָּכוֹל לְהַמְתִּין אַחַר הַמּוֹעֵד, עִם כָּל זֶה אִם עֲשָׂאָהּ אֵין לוֹ דִּין מְכַוֵּן מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד שֶׁנַּפְקִיר הַדָּבָר הַהוּא, כֵּן כָּתַב הָרַב מוֹרֵנוּ הָרַב אֱלִיעֶזֶר בֶּן אַרְחָא בִּתְשׁוּבַת כְּתַב יָד וְהֵבִיא רְאָיוֹת חֲזָקוֹת לִדְבָרָיו. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן בְּחִלּוּק זֶה:

א [בשו״ע] כָּל סְחוֹרָה אֲסוּרָה כו׳. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת אֹהֶל יַעֲקֹב סִימָן ס״ג בְּעִנְיַן הַסְכָּמָה שֶׁאַף שֶׁאוֹתָם שֶׁצְּרִיכִים לְהַרְוִיחַ לְצָרֶךְ יוֹם טוֹב יִמְכְּרוּ בְּצִנְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתָם מִשּׁוּם מִגְדַּר מִלְּתָא שֶׁיִּשְׂאוּ וְיִתְּנוּ בְּפַרְהֶסְיָא אַף אוֹתָם שֶׁאֵין צְרִיכִים, אִם יְכוֹלִים לַעֲמֹד בָּהּ טוֹב הַדָּבָר, וְאִם לָאו, יַתִּירוּ אוֹתָהּ לְהַצְּרִיכִים, וְשֶׁאֵינָם צְרִיכִים בְּאִסּוּרֵיהוּ קָיְמוּ בְּחֵרֶם וְהַסְכָּמָה וְאֵין רַשַּׁאי לְהַתִּיר לָהֶם מַה שֶּׁהוּא אָסוּר מִן הַדִּין עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּבֵית יַעֲקֹב סִימָן מ׳ שֶׁהַחֲנוּת תִּהְיֶה קְצָת פְּתוּחָה וּקְצָת סְתוּמָה. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ חֲנוּת וְנִזְדַּמֵּן לוֹ כְּסוּת אוֹ כֵּלִים לִמְכֹּר מֻתָּר לִמְכֹּר בְּפַרְהֶסְיָא. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה בְּעִנְיַן יְרִידִים, וְעַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף קָטָן ז׳:

בַּאֵר הַיטֵב

ו (א) הָאָבֵד. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבֵד פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּחוֹל הַמּוֹעֵד, וְאִם עָשָׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָבֵד בְּחֹל הַמּוֹעֵד אֲפִלּוּ לִבְנוֹ הָיוּ קוֹנְסִין רַבָּנָן וּמְאַבְּדִין אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְדַוְקָא לְמַאן דְּאָמַר מְלֶאכֶת חֹל הַמּוֹעֵד דְּאוֹרַיְיתָא. רַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ד ח״ה). וְנִרְאֶה לִי דְּדָמֵי לְעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לוֹ לְעוֹלָם וְהוּא הַדִּין לִבְנוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (בסוף הסימן), וְעַיֵּן שָׁם בַּטַּ״ז (סק״ב):

א (א) אֲסוּרָה. מִפְּנֵי הַטֹּרַח:

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּאַף בָּזֶה יַעֲשֶׂה בְּצִנְעָא כְּמוֹ בְּסָעִיף ב׳:

ו * אִם הוּא דָּבָר הָאָבֵד. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כא) **בְּאִם עָשָׂה מְלָאכָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד דְּדַעַת הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף** (ו: ד״ה מהו) **וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם** (נתיב ד ח״ה) **בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּבָזֶה קָנְסוּ גַּם לִבְנוֹ, וּבֵית יוֹסֵף** (ד״ה ומ״ש ומותר) **מַשִּׂיג עָלָיו** דַּהֲלֹא מְקִילִינַן גַּם בְּצוֹרֵם בְּכוֹר דְּהָתָם בְּוַדַּאי אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא וַאֲפִלּוּ הָכִי מַסְקִינַן בִּבְכוֹרוֹת (לד:) דְּלֹא קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, וְהַטַּ״ז (סק״ב) וְהַדְּרִישָׁה (סק״ג) תַּרְצוּ דְּהָכָא גָּרַע מִפְּנֵי דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לְרִיעוּתָא, דְּמַה שֶּׁכְּוַן מִתְּחִלָּה לְהַנִּיחַ הַמְּלָאכָה עַל חֹל הַמּוֹעֵד וְגַם מַה שֶּׁעָשָׂה אַחַר כָּךְ בְּחֹל הַמּוֹעֵד וְהֶעְתִּיק הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) תֵּרוּצָם, וּבֶאֱמֶת הוּא דֹּחַק גָּדוֹל לַחְשֹׁב הַמַּחֲשָׁבָה וְהַמַּעֲשֶׂה לִתְרֵי עִנְיָנִים, וְגַם מִמּוֹעֵד קָטָן י״ג עַמּוּד א׳ בַּגְּמָרָא מַשְׁמַע דְּצוֹרֵם בְּכוֹר גָּרַע מִזֶּה, וְכֵיוָן דִּמְקִלִּין שָׁם כָּל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ, וְעַיֵּן בַּמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ג) וּבַחֶמֶד מֹשֶׁה (סק״ב) שֶׁדָּחוּ גַּם כֵּן אֶת תֵּרוּצָם וְנִשְׁאֲרוּ עַל דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יְרוּחָם בְּצָרִיךְ עִיּוּן, (דְּבִשְׁלָמָא בְּדָבָר הָאָבֵד שַׁיָּךְ לוֹמַר כִּוֵּן מְלָאכָה בַּמּוֹעֵד, דְּהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁתַּפְסִיד אִם לֹא יַעֲשֶׂנָּה בַּמּוֹעֵד וְהָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ קֹדֶם מוֹעֵד וַאֲפִלּוּ הָכִי לֹא עָשָׂה וְהִמְתִּין לַעֲשׂוֹתָהּ בַּמּוֹעֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבֵד, אֵיזוֹ כַּוָּנָה שַׁיָּךְ בָּזֶה לוֹמַר שֶׁכְּוַן לַעֲשׂוֹתָהּ בַּמּוֹעֵד כֵּיוָן שֶׁלֹּא תַּפְסִיד אִם לֹא יַעֲשֶׂנָּה, וְאִם עָשָׂה הוּא דְּעָשָׂה רָעָה, וַחֲדָא רִיעוּתָא הוּא דְּהָוֵי), וְעַל כֵּן נִרְאֶה **דִּבְרֵי הָרַב בֵּית יוֹסֵף נְכוֹנִים.** וּמַה שֶּׁהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) רָצָה לְתָרֵץ דִּבְרֵי הָרַבֵּנוּ יְרוּחָם מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשַׁבָּת דְּאָסוּר שָׁם גַּם לִבְנוֹ, כְּבָר הִקְשָׁה עָלָיו בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר דְּמִי הִגִּיד לוֹ דָּבָר זֶה שֶׁשָּׁם אָסוּר גַּם לִבְנוֹ, וְאַף אִם נֵימָא דְּאָזֵיל לְשִׁיטְתֵיהּ שָׁם דְּהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בִּשְׁבִילוֹ, מְנָא לֵיהּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה אוֹ מְבַשֵּׁל הַיְינוּ לְצָרֶךְ בְּנוֹ נַמִי מִפְּנֵי שֶׁיָּדַע שֶׁיָּמוּת וְיִירַשׁ בְּנוֹ מְלָאכָה זוֹ, וְסִיֵּם עַל זֶה לָכֵן הָעִקָּר לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כִּפְסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף דְּלִבְנוֹ תָּמִיד לָא קָנְסִינַן, **וְגַם בְּקָרְבַּן נְתַנְאֵל** (פרק ב אות ר) **מַשְׁמַע דִּלְדִינָא תָּפַס דְּלֹא כְּנִמּוּקֵי יוֹסֵף הַנַּ״ל:**

א * בֵּין לִקְנוֹת וְכוּ׳. וְכָל מַה שֶּׁאָסוּר הוּא אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַכּוּ״מ [בַּ״ח בְּסִימָן תקמ״ג (ס״א) וְהוּבָא בִּפְרִי מְגָדִים (שם א״א סק״א)]:

*** בְּפִרְעוֹן חוֹבוֹ. לִכְאוֹרָה מַשְׁמַע מִלָּשׁוֹן זֶה דְּדַוְקָא בִּכְהַאי גַּוְנָא שֶׁהַסְּחוֹרָה עֲדַיִן לֹא הָיָה קְנוּיָה לוֹ עַד עַכְשָׁיו, אֲבָל אִם הָיָה קָנוּי לוֹ מִכְּבָר וְעַתָּה רוֹצֶה לְהוֹלִיכוֹ לְבֵיתוֹ אֵין כָּאן אִסּוּר, שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בַּמּוֹעֵד. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִמְנֹעַ מִזֶּה מִטַּעַם אַחֵר הַמְבֹאָר בַּסִּימָן הַקּוֹדֵם סָעִיף ג׳ שֶׁאָסוּר לְהַסִּיעַ מָמוֹנוֹ מֵעִיר לְעִיר וְהוּא הַדִּין בְּאוֹתָהּ הָעִיר כַּמְבֹאָר שָׁם בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק יג). **אָכֵן אִם הוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁיָּבוֹא לִידֵי הֶפְסֵד כְּשֶׁיִּשָּׁאֵר שָׁם, מֻתָּר:**

*** לֵילֵךְ וּלְתָבְעָם.** עַיֵּן טַ״ז (סק״א) דִּמְפָרֵשׁ כַּוָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּדַוְקָא שֶׁצָּרִיךְ לֵילֵךְ וּלְתָבְעָם בְּעִיר אַחֶרֶת אוֹ שֶׁצָּרִיךְ טִרְחָא לֵיזַל עִמָּהֶם בְּדִינָא וְדַיָּינָא, אֲבָל אִם אֵין צָרִיךְ לְתָבְעָם בְּדִין וְהֵם בְּעִיר אַחַת גַּם כֵּן מֻתָּר לִתְבֹּעַ אוֹתָם בַּמּוֹעֵד. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁכָּתַב דְּמִדִּבְרֵי הָרֹא״ש (פרק ב סי׳ כד) לָא מַשְׁמַע הָכִי, אֶלָּא בְּכָל גַּוְנֵי אָסוּר, וְכֵן כָּתַב בַּסֵּפֶר נְהַר שָׁלוֹם (סק״א) דְּלֹא מַשְׁמַע כֵּן מִדִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים. וּבֶאֱמֶת מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ג׳ גַּם כֵּן מַשְׁמַע לְהָדְיָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ו (טו) בֵּית דִּין מְאַבְּדִין. רְבוּתָא קָאָמַר, (ז) לֹא מִבָּעֵי אִם עֲדַיִן לֹא עָשָׂה הַמְּלָאכָה אֵין הַבֵּית דִּין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא דָּבָר הָאָבֵד וְיֹאבַד הַדָּבָר הַהוּא מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא אֲפִלּוּ עָבַר וְעָשָׂה, בֵּית דִּין מְאַבְּדִין הַדָּבָר הַהוּא בְּיָדַיִם. וּבָתַר הָכִי גַּבֵּי מֵת דְּלֹא קָנְסוּ בְּנוֹ קָא מַשְׁמַע לָן גַּם כֵּן רְבוּתָא, דַּאֲפִלּוּ עֲדַיִן לֹא עֲשָׂאָהּ, בֵּית דִּין מַתִּירִין לִבְנוֹ לַעֲשׂוֹת הַמְּלָאכָה כֵּיוָן שֶׁהוּא דָּבָר הָאָבֵד: **(טז) מִמֶּנּוּ.** וְכָל שֶׁכֵּן (ח) אִם עָשָׂה מְלָאכָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד, בְּוַדַּאי בֵּית דִּין מְאַבְּדִין אוֹתָהּ: **(יז) וּמַפְקִירִין אוֹתָהּ.** וְאִם לֹא זָכָה בָּהּ אָדָם וְנִשְׁאַר עַד לְאַחַר הַמּוֹעֵד, (ט) מֻתָּר לְהִתְעַסֵּק בָּהּ: **(יח) שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקָנְסוֹ.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) שֶׁדַּעְתּוֹ דִּמְאַבְּדִין מִמֶּנּוּ כָּל הַשְּׂכִירוּת, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד: **(יט) וּמַלְקִין אוֹתוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אוֹ מַלְקִין אוֹתוֹ [הַגְּרָ״א], וְהַיְינוּ עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת [לְבוּשׁ]: **(כ) לֹא יִקְנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו.** אַדִּלְעֵיל קָאֵי שֶׁכְּבָר עָשָׂה אָבִיו. וּפָשׁוּט דְּדַוְקָא אִם עֲדַיִן לֹא זָכָה בָּהּ אָדָם, אֲבָל אִם זָכוּ בָּהּ בְּחַיָּיו, כְּבָר נַעֲשָׂה שֶׁלָּהֶם וְאֵין הַבֵּן יוֹרְשׁוֹ. וְאֶפְשָׁר עוֹד דַּאֲפִלּוּ עֲדַיִן לֹא זָכוּ בָּהּ, מִכֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִפְקִירוּהָ שׁוּב אֵין הַבֵּן יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִזְכּוֹת מִצַּד יְרֻשָּׁה, אֶלָּא הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר כָּל אָדָם לִנְכָסִים אֵלּוּ, וְהַמְּחַבֵּר מַיְירֵי שֶׁמֵּת קֹדֶם שֶׁהִפְקִירוּהָ: **(כא) אִם הוּא דָּבָר הָאָבֵד.** דִּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר לִבְנוֹ לַעֲשׂוֹת בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְאִם עָשָׂה אָבִיו בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד וּמֵת, (י) יֵשׁ אוֹמְרִים דִּבְזֶה קָנְסוּ גַּם לִבְנוֹ אַחֲרָיו שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִזֶּה לְמַאן דְּאָמַר דִּמְלֶאכֶת חֹל הַמּוֹעֵד אָסוּר מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש שמותר) וְעוֹד כַּמָּה (יא) אַחֲרוֹנִים מְפַקְפְּקִין בְּזֶה:

א (א) סְחוֹרָה אֲסוּרָה. מִפְּנֵי (א) הַטֹּרַח: **(ב) עַל מְנָת שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ וְכוּ׳.** אֲפִלּוּ לֹא הִתְנָה שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ בַּמּוֹעֵד. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה לילך) דַּאֲפִלּוּ אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר לִתְבֹּעַ, שֶׁהֵם בְּאוֹתָהּ הָעִיר, גַּם כֵּן אָסוּר, דְּמַה שֶׁמְּקַבֵּל הַסְּחוֹרָה מֵהֶם הוּא עִנְיַן מִקָּח וּמִמְכָּר, וְנָקַט

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (ז) לְבוּשֵׁי שְׂרָד, וְכֵן מוּכָח בְּרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ז׳ מֵהִלְכוֹת יוֹם טוֹב הֲלָכָה ד׳. דְּלֹא כְּמֹר וּקְצִיעָה שֶׁכָּתַב בִּפְשִׁיטוּת לְהֶפֶךְ, דְּאִם עָבַר וְעָשָׂה וּמֵת שׁוּב אֵין לִבְנוֹ זְכוּת בָּהֶן דְּמִמֵּילָא כְּבָר נַעֲשָׂה הֶפְקֵר: **(ח)** פָּשׁוּט בַּפּוֹסְקִים: **(ט)** שִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים בְּשֵׁם הָרִיאַ״ז (ו: אות א): **(י)** הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף (ו: ד״ה מהו) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ד ח״ה) בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים: **(יא)** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אם):

א (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah